

Uns germans inesperats

Amin Maalouf

Uns germans inesperats

Traduït del francès per Anna Casassas i Figueras

Alianza Editorial

Títol original: *Nos frères inattendus*

*Reservats tots els drets.
El contingut d'aquesta obra està protegit per la llei,
que estableix penes de presó i multes, a més de les indemnitzacions
corresponents per danys i perjudicis, per a aquells que reproduïxin, plagiiïn o
comunicuin públicament, totalment o parcialment, una obra literària, artística
o científica, o la seva transformació, interpretació o execució artística fixada
en qualsevol tipus de suport o comunicada per qualsevol mitjà,
sense l'autorització preceptiva.*

© Éditions Grasset & Fasquelle, 2020
© de la traducció: Anna Casassas i Figueras, 2020
© Alianza Editorial, SA, Madrid, 2020
Calle Juan Ignacio Luca de Tena, 15; 28027 Madrid
www.alianzaeditorial.es
ISBN: 978-84-1362-123-4
Dipòsit legal: M. 28.758-2020
Printed in Spain

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PERIÒDICA SOBRE LES NOVETATS D'ALIANZA EDITORIAL,
ENVIEU UN CORREU ELECTRÒNIC A L'ADREÇA SEGÜENT:

alianzaeditorial@anaya.es

Índex

- 13 Primer quadern: Boires
- 71 Segon quadern: Clarors
- 159 Tercer quadern: Amarratges
- 229 Quart quadern: Eclipsis

Per a la Nicky i en Jean-Claude Fasquelle

Per a la Hind, in memoriam, 1947-2016

La novel·la sorgeix de les mancances de la Història.

NOVALIS, *Fragments*

PRIMER QUADERN

BOIRES

*So foul a sky clears not
without a storm.*

SHAKESPEARE, *King John*

*[Cel tan negre no es fon
sinó amb tempesta.*

Traducció de Josep Maria de Sagarra]

Dimarts, 9 de novembre

La bombeta de dos-cents watts ha tremolat al sostre com un trist ciri d'església i s'ha apagat.

M'he aguantat la respiració. Estava fent l'últim traç d'un dibuix amb tinta xinesa, la mà m'ha quedat immòbil. Tot seguit l'he alçat a poc a poc verticalment per no fer cap taca.

A fora, hi feia la tempesta anunciada. No és gens estrany en aquesta estació, a la vora de l'Atlàntic. Pluges, ratxes de vent, llampecs. I, com a soroll de fons, el tro. Que, d'un retruny a l'altre, encara remuga.

Al començament, no estava preocupat. No estava ni irritat. De totes maneres, ja estava a punt de plegar. Devien ser dos quarts de vuit o una mica més. Ja tenia el dibuix fet. Una última mirada, demà al matí, algun retoc, la firma i ja el podré enviar.

He trobat a les palpentes el tap del retolador i l'he tapat perquè no se n'assequés la punta. Després, també a les palpen-

tes, amb un gest usual, he allargat la mà cap a la ràdio, a l'extrem de la taula.

Sempre tinc sintonitzada la mateixa emissora, Atlantic Wave, que transmet en ona llarga a partir de Cornualla. La música que posen rarament em decep i, cada hora, emeten un butlletí de notícies que trobo fiable, perquè toca tot el que afecta el planeta, no únicament les proeses de l'equip de rugbi de Bournemouth.

És exactament el que necessitava aquest vespre. Una música amiga que em fes companyia en aquesta foscor obligada. I després, al cap de deu minuts, o de vint-i-cinc, notícies de la resta del món, llegides amb veu clara i reconfortant per la Barbara Greenville.

A la ràdio, un xiulet. Ni música ni Barbara. Tan sols un xiulet en dos temps, que s'amplificava i s'atenuava com una alarma. Però sense el costat estrident. Més aviat sedant, diria... M'he passejat amb paciència per tota la banda LW, després per l'MW, després per l'FM. A tot arreu el mateix xiulet, invariable, com si totes les ones s'haguessin fos en una de sola.

Una avaria de l'aparell? He agafat una lot de la lleixa de sobre la taula per anar a l'habitació, on tinc una altra ràdio a la vora del llit. Més vella, més pesant. L'he engegat. El mateix xiulet. He remenat uns quants pius, sense convenciment. No, no era cap avaria. Me n'hauria hagut d'adonar de seguida. Una ràdio funciona, o bé calla si s'ha quedat sense piles. Màxim, si ha rebut un cop, pot fer un brunzit continu. Mai aquest xiulet modulats. De totes maneres, ara ja sabia el què, dues ràdios amb la mateixa avaria al mateix moment, no!

Però, aleshores, què és això? Què ha passat?

Tot d'una ho he entès. Si més no, m'ho he pensat. I m'he deixat caure al llit, amb el cap entre les mans.

Senyor! Pot ser que ho hagin fet?

Els malparits! Els bojós!

Dec haver repetit deu vegades seguides «Els malparits! Els bojós!» en veu baixa, en veu alta. I després m'he redreçat. He agafat el telèfon encara sense saber a qui trucar. A la meva fillola, potser, l'Adrienne, que viu a París... Sense cobertura, és clar. El telèfon també s'ha mort.

Han passat quatre o cinc hores, però encara tinc les mateixes paraules al cap.

Els malparits! Els bojós! S'han atrevit a fer-ho!

Perquè en el moment que escric aquestes ratlles tinc raons per creure que acaba de produir-se una tragèdia. No pas una catàstrofe natural, sinó una apocalipsi brutal obra de l'home. L'atzagaiada definitiva de la nostra espècie. Que posarà punt final a uns quants milers d'anys d'història. Que farà caure el teló sobre les nostres venerables civilitzacions. I que, de passada, ens matarà a tots. Aquest mateix vespre. O demà a punta de dia...

Paro d'escriure. Ho rellegeixo tot. I brando el cap amb esglai i incredulitat. No m'hauria pensat mai que podria consignar una abominació semblant pràcticament sense que em tremolés la mà!

El que encara m'aguanta una mica, a més de la ràbia, és la incertesa que perdura. Sí, encara espero que les pròximes hores

acabin desmentint els meus pressentiments. Però és veritat que els incidents de les últimes setmanes, per als qui els seguïem, feien témer el pitjor. També és veritat que les diverses avaries no anuncien res de bo. No tant la de l'electricitat, que és habitual en els períodes de mal temps; ni la del mòbil, que aquí sempre funciona quan vol; ni tan sols la de les emissions de ràdio; sinó sobretot la concomitància d'anomalies. Una simple casualitat? Fa de mal creure.

Si volgués donar més rigor a aquestes pàgines, hauria d'entretenir-me a parlar amb detall dels incidents als quals m'acabo de referir. M'hi posaré quan tingui el cap més clar... Ara per ara, no em veig amb cor ni d'organitzar els meus pensaments ni de bastir hipòtesis. Encara gràcies si puc dir el que sento o ja no sento, el que veig o ja no veig, el que noto i els records que m'agiten.

M'he quedat una bona estona ajagut al llit, en una foscor de tinta. Amb el telèfon, mut, arran d'orella. I, a la ràdio, el xiulet modulad. A fora, la tempesta ha amainat un xic. La pluja ja no tamborina sobre les teules del teulat ni sobre el finestral que la nit ha transformat en un mirall fosc.

Tot d'una m'han agafat ganes de parlar amb algú, immediatament. Més que ganes era una exigència imperiosa. Com si la solitud m'hagués començat a pesar físicament sobre el pit. I per primera vegada en dotze anys m'ha sabut greu no viure en una ciutat o en un poble com la majoria de mortals.

Perquè visc en una illa. Una illa minúscula, la més petita d'un arxipèlag de quatre que es diu els Quirons.

La resta de la població viu al Gran Quiró, on hi ha l'única aglomeració digna d'aquest nom, Port Atlàntic. L'illa més extensa, que es diu Fort Quiró, és, des de fa tres segles, una base de la marina francesa; no hi he estat mai. Vall Quiró és reserva natural, marina i ornitològica, i només hi fan estada especialistes. La meua, d'illa, la més modesta, curiosament es diu Antioquia.

Durant molt de temps em vaig pensar que n'era l'únic propietari. Em fa una mica de vergonya parlar d'això ara, amb tot el que passa. Però si aquestes pàgines arriben a ser un testimoniatge últim, i algú les arriba a llegir un dia, tinc el deure d'explicar una mica la meua història: els meus orígens, el meu itinerari, la solitud que vaig escollir lliurement... I per què ara tinc de veïna una novel·lista que es diu Ève.

*

Vaig néixer a Mont-real d'una mare americana i un pare que venerava els seus orígens francesos. Durant la Segona Guerra Mundial, va participar com a jove oficial en el desembarcament de Normandia. Igual que altres milers de canadencs, però per a ell allò tenia tot un altre sentit. Havia fet recerques sobre els seus avantpassats i havia descobert que eren originaris d'aquí, justament, de les Quirons, i que s'havien embarcat a Port Atlàntic feia tres segles. Tornar a la «seua» terra com a alliberador era, per a ell, la millor recompensa.

Pocs mesos després del desembarcament, va demanar un permís d'uns quants dies per anar fins a l'arxipèlag. Me l'imagino aquí, gegant bigotut d'aires enganyosament britànics,

tocant i ensumant tot el que l'envoltava, amb llàgrimes a les galtes.

El van dur a Antioquia. Aquesta illa minúscula té la particularitat d'estar unida al Gran Quiró per un pas que rep el nom del Gouay, que queda submergit quan la marea és alta, però descobert quan les aigües baixen, de manera que dos cops al dia s'hi pot passar a peu eixut.

Mentre encara estava sota l'efecte de l'emoció, va tenir la sorpresa de saber que les autoritats locals acabaven de posar en venda les terres d'Antioquia. Com que podia, i era força impulsiu, ho va comprar tot a l'acte. I va anunciar solemnement que tornaria aviat per construir una casa a l'illa i instal·lar-s'hi.

No va poder mantenir la promesa. Després de la guerra, la família, per desgràcia, va patir un greu daltabaix financer. El meu avi matern, un industrial de Vermont, va tenir dificultats i el meu pare, mirant d'ajudar-lo, també es va arruïnar. Els pares van haver de vendre la casa de West Mount i traslladar-se a un pis sense ànima. El pare va agafar una feineta de despatx, que devia avorrir-lo molt perquè no en parlava mai. Es va tornar taciturn, secret, jo el sentia amargat. Els únics moments que se li il·luminava la cara era quan parlava de la seva illa.

Antioquia!

S'havia venut tot el que tenia al Canadà per eixugar els deutes familiars, però havia conservat aquella terra llunyana, no se li va acudir mai vendre-la. Esperava estalviar prou per fer-nos travessar un dia l'Atlàntic, la mare, ell i jo, i construir-nos una casa a l'illa.

Aquest somni va planar per sobre la meva infantesa, la meva adolescència i encara més enllà. Davant de la vida urba-

na, de l'anar tirant i dels maldecaps, hi havia aquell paradís nostre, només nostre, Antioquia. Podríem viure dels fruits de la nostra terra i del mar.

Si hagués estat per mi, jo hi hauria portat els pares immediatament. Hauria venut tot el que ens quedava, els mobles, la meitat de la roba, i hauria vingut a l'illa, on hauria construït una cabana amb troncs.

La solució Robinson de vegades ens temptava a tots, sobretot el pare, en moments de somieig o d'estretors. Però de seguida s'hi repensaven. No es pot viure sota quatre troncs a la vora de l'Atlàntic nord, encara que sigui en una costa acariciada pel corrent del Golf. I, a més, hi havia els meus estudis. Jo hauria passat sense, hauria triat l'aventura. Els pares no ho veien pas igual. «Si podem fer que entris en una bona universitat, t'hauré deixat una cosa molt millor que una fortuna», deien.

El pare no va tornar a veure Antioquia. Tampoc no em va veure llicenciat. Jo tenia setze anys, quan es va morir, i ell, cinquanta-set.

Em sembla que, a partir d'aleshores, vaig fer el que a ell li hauria agradat que jo fes. Vaig obtenir beques per continuar els estudis a McGill, i després a Harvard; vaig estudiar dret, economia, història de les civilitzacions; vaig fer dos anys classes a Seattle, a l'estat de Washington; vaig treballar tres anys a Ottawa, en un despatx d'advocats... Fins que vaig descobrir que tenia una única passió, i un sol talent, que es convertiria en la meva manera de guanyar-me les garrofes: dibuixar. Com que em dic Alexandre, vaig escollir

com a pseudònim *Alec Zander*, que només demanava una lleu alteració gràfica.

Fa dotze anys, la mare va morir a Mont-real, vella abans d'hora. Ja s'havia mort dues vegades: la primera quan havia hagut de deixar la casa de West Mount, la segona, quan havia dit adeu al pare. Goso pensar que li vaig alegrar els últims anys, però ja estava tocada, tenia més lligams «a l'altra banda de la vida»...

El dia de l'enterrament era blanc i la terra del cementiri estava glaçada. Vaig contemplar el paisatge del voltant i després totes les cares, una per una: els companys de feina impacients que miraven dissimuladament l'hora; els veïns circumspectes; els cosins oblidats. I de sobte vaig tenir ganes de veure el guspireig del sol sobre un mar amic. Aleshores vaig murmurar, adreçant-me als meus pares desapareguts: «Amb els estudis, vaig fer realitat els vostres desitjos sensats. Ara, faré realitat el vostre somni boig».

«Antioquia?» Els meus amics somreien. Tots. «Hi aguantaràs sis setmanes!» Els més encuriosits van començar a remenar atles i enciclopèdies. *Antioquia, actualment Antakya, ciutat de Turquia, a la vora de l'Orontes...* No, no era això. *Pas d'Antioquia: estret que separa l'illa de Ré de l'illa d'Oléron, a l'oest de França...* Això ja s'hi acostava més, però tampoc no era la «meva» Antioquia, que només figurava a mapes marins extraordinàriament detallats. I, sobretot —i molt més important!—, a l'escriptura de compra que el pare havia conservat com un tresor.

Deia que els meus amics somreien i arronsaven les espatlles? Jo, a la meua manera, també vaig somriure. Vinga, doncs! Me'n vaig anar. Sol, absolutament sol. Amb l'escriptura, els meus pobres estalvis i, també, per sort, amb una font d'ingressos gens negligible: un contracte de «sindicació» amb diverses capçaleres. El personatge que havia creat, «Groom, el rodamon immòbil», va obtenir una certa popularitat des del primer dia, que no ha decaigut mai; els meus dibuixos, l'any passat, van sortir publicats a les pàgines de còmics de vuitanta-dos diaris de l'Amèrica del Nord, Europa, Austràlia i altres llocs. D'acord amb les clàusules del contracte, tinc l'obligació de donar cada dia una tira de tres dibuixos. Naturalment, no les envio dia a dia, sinó de dotze en dotze, una setmana per altra.

Podria enviar els dibuixos des de Nova York, Honolulu o Singapur, tant és. A l'illa treballava més i millor. De manera que actualment dec tenir a punt, al calaix, tires per a quatre mesos més. I tinc temps de fer també moltes altres coses, com ara el dibuix d'opinió que publico cada setmana a *Le Moniteur littéraire*.

*

El primer any, vaig viure en una fonda, a Port Atlàntic. Mentre feia construir la casa.

Fins i tot aquí, a l'arxipèlag dels Quirons, van somriure quan van saber que tenia la intenció de viure a Antioquia. Sí que, antigament, hi havia hagut un poble de pescadors, però feia més de setanta anys que estava abandonat.

Jo tot sol faria passar l'illa de deshabitada a habitada. Població: un.

Quan hi vaig arribar, estava convençut que n'era l'únic propietari. Gran error! Sí que el pare ho havia comprat tot, però únicament el que estava en venda, és a dir, una mica més de trenta-vuit hectàrees d'una superfície total de quaranta-sis. La resta, el municipi se l'havia quedat perquè encara no havia decidit si se n'havia de separar o no. Diria que, també, per raons de principi, no volien que un home, i a sobre estranger, súbdit de Sa Graciosa Majestat, pogués apropiarse de tota l'illa. Si en conservaven una part, se li cedia un terreny, no un territori.

Segur que va ser pel mateix motiu que no em van avisar quan, fa set anys, les autoritats de l'arxipèlag, per necessitat de diners, van decidir vendre'n la resta. Que va adquirir a un preu prohibitiu una novel·lista àvida de solitud, l'escriptora Ève Saint-Gilles.

No sé si aquest nom encara fa sonar campanes, com diuen en anglès. El llibre que va publicar a vint-i-quatre anys va ser qualificat d'obra mestra. Duia per títol *El futur ja no viu aquí*. Considerada capdavantera d'una generació desposseïda de tots els seus ideals, desposseïda fins i tot de la meravellosa raó de viure que és l'espera de felicitats futures, l'Ève Saint-Gilles es va trobar sota els focus inquisidors. Celebrada, festejada, idolatrada, però també molt discutida i, de vegades, brutalment bescantada, es va veure obligada a deixar la plaça que ocupava a la universitat i va acabar barallada amb la família i tots els amics. Aleshores, durant tres anys es va dedicar a recórrer el món. A tot arreu l'aclamaven, més i més. Però a tot arreu l'atacaven amb violència.

Tipa tant de polèmiques com de peregrinacions, un dia va decidir que havia arribat el moment de tornar-se a dedicar totalment a l'escriptura. L'esperaven, n'esperaven un segon llibre, el de la consagració. No va arribar mai. Aleshores es va posar a beure, molt. Algun diari també va parlar de cocaïna i d'amfetamines...

No la conec prou per saber què la va convèncer per venir a instal·lar-se a la «meva» illa. L'única cosa que sé del cert és que, tretze anys després d'haver tret el primer llibre, encara no n'ha publicat cap més. Suposo que hi treballa... En tot cas, no sembla que tingui cap altra activitat.

Ni gens de vida social. A l'arxipèlag, la gent la coneix pel nom, però la majoria no l'ha vist mai. Tan sols rep les visites dels repartidors —dels de la botiga del port, del peixater que també té menjar fet i de la farmàcia i, de tant en tant, també del lampista, del paleta o de l'electricista.

Jo la vaig anar a veure una sola vegada, fa cinc anys, quan feia poc que havia arribat. Em sabia greu haver renegat quan havia sabut que la meva illa ja no seria meva i prou. Trobava que tenia el deure de donar la benvinguda a aquella dona, com a bon veí, i dir-li que si mai necessitava el que fos...

Com que no sabia el seu número de telèfon, hi vaig anar sense avisar, un diumenge cap a les cinc de la tarda. Vaig trucar, vaig esperar, vaig tornar a trucar. Quan em disposava a anar-me'n, la porta finalment es va obrir. La meva veïna anava amb camisa de dormir. En aquell moment vaig tenir la sensació d'haver interromput una migdiada llarga; després vaig saber que sempre es despertava cap a les sis de la tarda i que s'adormia a les deu del matí. Una inversió total dels costums humans.